

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК АНТИКРИЗОВОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Атамась Галина Павлівна,

к.е.н., доцент

Одеський державний університет
інтелектуальних технологій та зв'язку

м. Одеса, Україна

Петренко Ольга Павлівна,

к.е.н., доцент

Одеський державний аграрний університет

м. Одеса, Україна

Вступ. В ринкових умовах суспільство забезпечує достатній рівень своєї життєдіяльності за умов функціонування численних організацій з підприємницьким характером – підприємств. Метою сучасного підприємства є отримання прибутку. В свою чергу мета формує завдання щодо підвищення ефективності діяльності підприємства. Якщо поставлені цілі не досягаються, то підприємство (фірма) втрачає ефект від господарювання. А це створює живильне середовище для утворення економічної безпеки підприємства, руху до кризового стану і банкрутства.

Для зменшення ризику господарювання та виконання цілей сучасних організацій треба шукати нові інструменти, які б стали пріоритетними важелями у стимулюванні та ефективному розвитку підприємств усіх сфер економіки. До таких, передусім, можна віднести діджиталізацію (цифрову трансформацію) економіки. Діджиталізація бізнесу - впровадження цифрових технологій, що сприяють просуванню компанії, зміцненню позицій на ринку, автоматизації багатьох процесів. Завдання діджитал-трансформації – забезпечити присутність компанії в інтернеті, привести трафік замовників через нові джерела, розширити можливості діяльності. Підсумок успішної реалізації нововведень – покращена якість взаємодії з аудиторією, розширення географії впливу, нові канали продажу, формування бренду зі стабільною репутацією.

Саме з діджиталізацією пов'язують формування оптимальних заходів, які стимулювали б підприємства (фірми) країни до виконання всіх цілей та завдань, що забезпечило б їм у підсумку стабільне і збалансоване економічне зростання. «..Оперативність, швидкість, гнучкість, це принципи діджиталізації, оволодівши якими керівник сучасного підприємства в змозі розраховувати на прибуткову роботу в невизначених умовах пандемії..»[1]. Це актуалізує необхідність дослідження діджиталізації як інструменту уникнення кризових явищ на підприємствах та виконання ними всіх цілей, які постають перед ними в умовах сучасності.

Метою є дослідження теоретичних та практичних аспектів впровадження діджиталізації на сучасних підприємствах.

Матеріали та методи. У процесі дослідження використовувалися літературні джерела та статистичні дані; було застосовано такі методи досліджень як: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація наукової літератури.

Результати та обговорення. Підприємство прийнято розглядати як організаційну систему, яка, зазвичай, складається з двох традиційних підсистем: виробничої та управлінської з набором відповідних напрямів діяльності – елементів. Також і кризові явища слід розмежовувати на зовнішні та внутрішні, відповідності впливу на діяльність підприємства, однак слід пам'ятати про їхній взаємний вплив. Що стосується виникнення зовнішніх кризових явищ, то їх важко, а й іноді неможливо уникнути. Вони є похідними від кризового стану національної економіки (політична нестабільність суспільства, недосконалість законодавчої бази, необґрунтована економічна політика уряду, пандемія, війна тощо). Такі чинники як пандемія COVID-19 та війна з Росією ставить підприємства нашої країни на межу катастрофи. Ситуація з поширенням COVID-19 у світі швидко змінюється і зараз вже стає зрозуміло, що пандемія триватиме набагато довше і наслідки від розгортання кризових явищ в економіці країн будуть значними. Це викликає необхідність дослідження нової концепції функціонування підприємств — теорії виживання.

Внутрішні кризові явища дослідники відносять такі основні фактори, що виникають на підприємстві: це всі явища пов'язані з параметрами виробництва, а саме прорахунки у визначенні місії фірми та її виробничого профілю, неадекватний маркетинг, велика частка позикового капіталу та ін. Виникнення внутрішніх кризових явищ на підприємстві, в повній мірі, залежить від ефективності його роботи. Тому керівництву треба постійно контролювати всі виробничі та комерційні процеси підприємств з ціллю уникнення кризових ознак та пошуку оптимальних механізмів забезпечення ефективної діяльності підприємств. Щоб оцінити розвиток сучасних організацій (фірм), які функціонують в умовах загострення кризових явищ розглянемо динаміку показників діяльності підприємств Одеської області (табл.1). Наведені дані у табл. 1 свідчать про те, що за аналізований період (2018-2020 рр.) не всі підприємства Одеської області досягли своїх цілей, хоча всі забезпечені відповідним виробничим потенціалом. Так, середньорічна кількість підприємств зросла за трирічний період на 761 одиницю (або на 3,1%); середньорічна чисельність робітників, зайнятих в основному виробництві збільшилась на 10,5 тис. осіб (або на 3,7%). Зростання показників вартості необоротних активів складає 14,6%, а оборотних – 26,6%.

Таблиця 1

**Динаміка показників діяльності підприємств
Одеської області за 2018 – 2020р.р.**

Показники	2018р.	2019р.	2020р.	2020р.(%) до	
				2018р.	2019р.
Середньорічна кількість підприємств, всього, од.	24704	25871	25465	103,1	98,4
Середньорічна чисельність робітників, зайнятих в основному виробництві всього, тис. осіб	281,9	295,6	292,4	103,7	98,9
Вартість необоротних активів (на кінець року), млн. грн.	143976,3	154342,1	165038,2	114,6	106,9
Вартість оборотних активів (на кінець року), млн. грн.	236913,5	261674,4	299858,1	126,6	114,6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) усіх підприємств, млн. грн.	377930,4	390704,9	427108,5	113,0	109,3

Фінансовий результат до оподаткування усіх підприємств, млн. грн.					
Прибуток (+)	20496,0	31400,9	21273,6	103,8	67,7
Збиток (-)	6421,2	7772,2	26501,6	x	x
Сальдо фінансового результату (+;-)	14074,8	23628,7	-5228,0	x	x
Частка підприємств, які одержали збиток, %	23,8	26,6	32,4	x	x
Рентабельність операційної діяльності усіх підприємств за видами економічної діяльності, %	8,9	8,9	4,7	x	x

Джерело: складено авторами на підставі [2, 3].

Сума чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) усіх підприємств теж має тенденцію до збільшення. Такі досягнення є позитивними результатами розвитку підприємств Одеського регіону. Але поряд з цим результативні фінансові показники мають від'ємну динаміку. Частка збиткових підприємств у 2020 р. опинилася на рівні 32,4% проти 23,8% у 2018 р. Рентабельність операційної діяльності усіх підприємств за видами економічної діяльності скоротилася удвічі.

Наявність великої частки збиткових підприємств у 2020 році обумовлена головним чином кризою, пов'язаною з пандемією COVID-19. На наш погляд, ті підприємства, які в карантинних умовах стали активно у своїй діяльності використовувати ІТ інструменти, до яких відноситься діджиталізація, швидко змогли покращити свої позиції на ринку та закінчити фінансовий рік з відповідним рівнем прибутку.

Сьогодні поняття «діджиталізація» стає все більш популярним та поширеним. Цифрова трансформація наразі актуальна не лише на рівні підприємства, а й на рівні галузі та навіть держави [4].

Термін «діджиталізація» описує перехід від індустріальної епохи та технологій до епохи знань і творчості, які характеризуються цифровими технологіями та інноваціями в цифровому бізнесі. Одне з завдань діджиталізації – зробити так, щоб підприємство або організація були представлені як можна більшій аудиторії. Цифрові технології мають великі переваги. За умов їх використання підприємства розширюють географію своєї діяльності. Мають можливість одночасно ефективно працювати в розрізі таких

векторів як виробничо-господарський, фінансово-інвестиційний, науково-технічний, інноваційний, організаційний та ін. А така різна векторність сприятиме підвищенню ефективності будь якого підприємства.

За умов активізації процесів діджиталізації прискорюються зміни економіки підприємств регіону у напрямку переходу до нової якості. Велика кількість робітників, яка працювала з офісів, може тепер працювати з дому. В умовах сьогодення у вирішенні виробничих проблем актуальним є використання зв'язку на відстані. Для цього існують різні платформи для корпоративного спілкування. Віртуальні конференції, наприклад, на базі Zoom (Skype) допомагають менеджерам підтримувати зв'язок з керівництвом та з усіма виробничими ланками. Як видно, у реальній дійсності ті проблеми, які виникли у 2020 році у зв'язку з пандемією дали поштовх до посилення цифрової трансформації як суспільства так і економіки в цілому.

Висновки. Ситуація з поширенням COVID-19 у світі швидко змінюється і зараз вже стає зрозуміло, що пандемія триватиме набагато довше і наслідки від розгортання кризових явищ в економіці країн будуть значними. Вплив діджиталізації на бізнес допомагає бути на відстані витягнутої руки із замовниками та на крок попереду конкурентів. Це невід'ємна частина розвитку підприємства та необхідність сучасного світу, що викликає необхідність дослідження нової концепції функціонування підприємств — теорії виживання, яка стане темою подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамась Г. П., Петренко О. П. Роль діджиталізації в ефективному розвитку сучасних підприємств. *Збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної наукової конференції «Розвиток сучасної економічної науки в умовах діджиталізації»* (м. Рига, 3-4 грудня 2021 р.), Рига, 2021. С. 20-24

2. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області. URL: www.od.ukrstat.gov.ua (дата звернення 06.12.2021р.).

3. Україна у 2020 – 2021 роках: наслідки пандемії. Департамент

стратегічного планування та макроекономічного прогнозування. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5d3fea53-45e7-4641-8d48-f0c865a24471&title=VipuskukrainaU2020-2021-Rokakh-NaslidkiPandemii-Konsensusprognoz-kviten2020> (дата звернення 06.12.2021р.).

4. Савицька О. М., Салабай В. О. Діджиталізація управління бізнесом підприємства в контексті розвитку Індустрії 4.0 в Україні. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: зб. тез доп. I Міжнародної наук.-практ. конф., 23 квіт. 2020 р.* Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2020. С. 62-63. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8266> (дата звернення 05.12.2021р.).